

8. Родюк Н.Ю. Педагогічні ідеї професійної підготовки вчителів початкової школи в країнах Заходу / Н.Ю.Родюк / *Inovativny vyskum v oblasti vzdelavania a socialnej prace*. – Sladkovicovo : Vysoka skola Danubius, 2017. – С. 150-153.
9. Родюк Н. Ю. Формування україномовної соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкових класів / Н.Ю.Родюк // *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.* – Старобільськ, 2018. – № 3 (137) квітень. – С. 234-240.
10. Родюк Н.Ю. Формування професійно-педагогічної комунікації майбутніх учителів // *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.* – Старобільськ, 2017. – № 4 (309) травень. – С. 226-231.
11. Тихомирова И.И. Использование интерактивных методов обучения в высшем учебном заведении / И.И. Тихомирова, Г.Ю. Тихомирова, Н.И. Лазаренко // *Научные исследования и разработки молодых ученых*. – 2015. – №3. – С. 76–79.
12. Demchenko, O., Kit, G., Holiuk, O., Rodiuk, N., Pakhalchuk, N., Hryhorovych, O. ДЕЛОВЫЕ ИГРЫ В КВАЗИПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К РАЗВИТИЮ ОДАРЕННОСТИ ДЕТЕЙ // *Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I*. – 2019. – Т. 144. – С. 159.

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПЕРШОГО КЛАСУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Аліна Оніщук, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н.Ю.Родюк, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

PRINCIPLES OF FORMING THE COGNITIVE INTEREST OF FIRST GRADE PUPILS IN THE PROCESS OF STUDYING READING AND WRITING

Alina Onishchuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі розвитку пізнавального інтересу учнів з перших днів навчання. Доведено значення пізнавального інтересу для ефективного набуття знань у процесі навчання грамоти. Презентовано досвід видатних педагогів, які досліджували питання інтересу до навчання.*

***Ключові слова:** інтерес, пізнавальний інтерес, пізнавальна активність, педагогічне передбачення, проблемне навчання.*

***Abstract.** The article is devoted to the problem of developing cognitive interest of students from the first days of the study. The value of cognitive interest for the effective acquisition of knowledge in the process of studying reading and writing is proved. The experience of outstanding educators who researched cognitive interest in learning was presented.*

***Key words:** interest, cognitive interest, cognitive activity, pedagogical foresight, problem learning.*

Головним у процесі навчання грамоти школярів є процес пізнання, під час якого учні здобувають нові знання, оволодівають вміннями та навичками, набувають досвіду практичної роботи. Тому вчитель повинен правильно організувати, чітко продумати, систематизувати роботу, аби постійно підтримувати пізнавальний інтерес учнів.

Процес пізнання багатогранний. Це чітко відпрацьована система, яка складається з багатьох ланок, де діє багато психологічних і психічних факторів, взаємопов'язаних між собою. Від живого споглядання до абстрактного мислення, далі – до втілення набутих знань у практику – такий реальний шлях пізнання.

Відомо, що дитина приходить до школи з великим бажанням навчатися. Перші дні перебування в школі викликають великий інтерес у дітей: їм дуже цікаво слухати розповіді вчителя, виконувати та розв'язувати різні завдання. Проте з часом у деяких з них прагнення до навчання поступово згасають або й зовсім зникають. Така ситуація зумовлює необхідність поповнення методичного арсеналу сучасних педагогів прийомами формування та тривалої підтримки пізнавального інтересу дитини.

Проблема розвитку пізнавального інтересу дітей глибоко розглядалася, вивчалася та отримала своє обґрунтування у працях відомих педагогів: Я.Коменського, К.Ушинського, С.Русової. Г.Шукіна ґрунтовно досліджувала дану тему у своїх теоретико-експериментальних роботах. Вона відокремила пізнавальний інтерес від загального, узагальнила педагогічні засоби його розвитку на різних етапах навчання. Ця проблема розглядалась також у працях Н.Бібік, Б.Друзь, О.Киричук, О.Савченко, О.Скрипченко, В.Сухомлинського та інших. У дослідженнях В.Лозової, О.Савченко зазначається, що при наявності інтересу знання засвоюються усвідомлено, за його відсутністю – формально [13, с. 32].

Працюючи над проблемою пробудження допитливості і зацікавленості учнів на уроках грамоти, необхідно звернути увагу на інтереси та потреби учня (у пізнанні, діяльності, спілкуванні, спостереженні). Тому сучасні педагоги повинні постійно заглиблюватися у світогляд дитини, спостерігаючи за новітніми трендами та технологіями, аби організувати освітнє середовище відповідно до вподобань нового покоління.

З того моменту, коли контакт та довірливі стосунки з дитиною налагоджені, вчитель поступово починає формувати інтерес учня до процесу пізнання світу. Поступово, в міру ознайомлення з багатьма предметами і явищами, у дитини з'являється прагнення до набуття знань, потреба в навчанні як діяльності, у процесі якої і задовольняється пізнавальна активність.

Пізнавальний інтерес необхідно постійно підтримувати. Це варто здійснювати шляхом задоволення потреб дитини. Невід'ємною частиною життя суспільства є спілкування, тож з першого дня дитини у школі їй необхідно прищеплювати навички спілкування, що сприяє встановленню різноманітних зв'язків школяра з оточуючими людьми, зокрема з ровесниками, стимулює обмін знаннями і досвідом, почуттями, думками. Ця потреба спонукає дитину рахуватися з іншими людьми, зважати на їхні думки й оцінки, очікувати схвалення своїх дій і вчинків. Так поступово виникає і формується досить складна і життєво важлива потреба в самоствердженні [11].

З приходом дитини до школи потреба в самоствердженні виявляється в бажанні посісти належне місце в класному колективі, відігравати помітну роль серед однокласників, товаришів. Якщо згадана потреба задовольняється, учень відчуває втіху, що посилює інтерес до навчальної діяльності. У тих випадках, коли потреба у самоствердженні не реалізується, це викликає у дітей негативні афективні переживання і відповідні їм форми поведінки: підвищену вразливість, упертість, негативізм, замкнутість, емоційну нестійкість.

З перших днів навчання потрібно організовувати в класі творче, духовне колективне життя, в якому діяльність кожного учня дарує йому радість активного пізнання, сповнює щастям спілкування з ровесниками.

Організація такого колективного життя передбачає, щоб кожен учень сприймав колектив як сферу вираження самого себе, як поле, де найповніше можна самостверджуватися, а це, у свою чергу, є вагомим фактором формування пізнавальної активності школярів, їхнього інтересу до навчальної діяльності [2].

Отже, інтерес до навчальної діяльності істотною мірою залежить від особистісних якостей учня, його основних життєвих потреб, прагнень та інтересів. Учитель повинен пам'ятати, що хоч який матеріал ми б вивчали, завжди маємо використовувати попередній досвід учня, його світогляд та світосприйняття. Це робиться за допомогою запитань і забезпечує активне сприйняття матеріалу з навчання грамоти.

Основні умови успішного сприйняття:

- активізація наявного досвіду;
- встановлення зв'язків між відомим і невідомим;
- збагачення знань учнів.

Пізнавальна активність школярів зумовлюється провідною закономірністю психічного розвитку людини – індивідуальністю. Відомо, що найважливішу роль у навчанні відіграє правильно організований пізнавальний процес. Якщо він відповідає особливостям психічного складу кожного учня, тоді створюються сприятливі умови для успішного

сприймання і засвоєння матеріалу з навчання грамоти. В іншому випадку виникає суперечність між навчанням і рівнем розвитку. Тож, чим точніше орієнтується педагог в індивідуальних особливостях дітей, тим краще визначить у кожній конкретній ситуації відповідний підхід до учнів.

Зважаючи на це, найоптимальніший варіант навчального процесу полягає в органічному поєднанні на кожному занятті колективних форм роботи з індивідуальними.

Організуючи пізнавальну роботу, потрібно користуватися принципом педагогічного передбачення. Перед вивченням нової теми слід визначити, які знання з яких предметів, який особистий досвід необхідно використати, щоб кожен школяр успішно виконав пізнавальні завдання. Потрібно виявити прогалини в набутих знаннях і навичках, причини відставання, способи подолання їх.

Будь-який метод навчання може бути пов'язаний з виникненням проблемних ситуацій у свідомості дитини. Об'єктивно все навчання є проблемним як для вчителя і учня, так і для суспільства. Але складність пізнання учнем навколишнього світу дозволяє йому опанувати зміст навчального матеріалу, не вбачаючи в цьому заучуванні пізнавальних завдань і проблемних ситуацій, тому суб'єктивно у свідомості учня в процесі навчального матеріалу може й не виникати проблемних ситуацій [5, с. 244].

Ще Ж-Ж. Руссо наголошував на можливості створення у свідомості учнів проблемних ситуацій, які підвищують активність його розумової діяльності і приводять до більш успішного засвоєння навчального матеріалу, навчальної діяльності [13, с. 154].

У свідомості школяра можна створити таку навчальну ситуацію, яка б викликала у нього активний пізнавальний інтерес, прагнення до пошуку, пробуджувала інтелектуальні почуття і переживання, пов'язані з ходом розв'язання задачі. Лише тоді учні будуть засвоювати навчальний матеріал не тільки тому, що потрібно вчитися й виконувати вимоги вчителя, а через особисті інтереси і прагнення до пошуку й вирішення поставлених проблем.

Здавна вчителі використовують загадки, завдання на кмітливість, шаради, які викликають інтерес, розвивають прагнення до творчості.

Але слід пам'ятати, що створення лише проблемних ситуацій недостатньо для того, щоб школярі засвоювали навчальний матеріал. Вони здатні лише стимулювати пошук, а завдання вчителя – показати, що розв'язання проблеми можливе лише через міцні й систематизовані знання [10, с. 16].

Отже, формування пізнавального інтересу учнів до уроків грамоти – це тривалий, поступовий, багатогранний процес, який потребує великого педагогічного досвіду, навчально-методичного забезпечення та терпіння. Виникнення якісного пізнавального інтересу включає низку умов: довірлива, дружня атмосфера, сучасне середовище навчання та різноманітні форми роботи.

Створення проблемних ситуацій – один із шляхів організації навчальної діяльності учнів, який спільно з іншими методами навчання допомагає кращому і раціональнішому засвоєнню навчального матеріалу.

Вчителеві важливо викликати інтерес до змісту навчального матеріалу, пробуджувати цікавість до різних видів діяльності, забезпечувати зв'язок навчального матеріалу із життям, спираючись на життєвий досвід дитини, використовувати елементи гри, унаочнення, уважно ставитись до успіхів кожної дитини, бачити в ній неповторну особистість.

Список використаних джерел:

1. Голюк О.А., Родюк Н.Ю. Застосування наочності як засобу підвищення ефективності навчання в практиці початкової школи XIX століття // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VI (71). – Issue: 173, 2018 Sept. – P. 7-10.
2. Кулик О. Організація процесу пізнання та активізація мислення першокласників через навчання грамоти / О.Кулик // *Початкова школа*. – 2005. – №9. – С.27-29.
3. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Наталія Лазаренко // *Початкова школа*. – 1999. – № 1. – С. 14-17.

4. Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Клименко А. О. Симбіоз методологічних підходів до розвитку освіти в умовах інформаційного суспільства. Наука і освіта, №4, с. 107-112, 2017. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-18>.
5. Лозова В.І. Теоретичні основи навчання і виховання / В.І.Лозова, Г.В.Троцько. – Харків : ОВС, 2002. – 400 с.
6. Мельничук О.М. Розвиток навчальних можливостей дитини / О.М.Мельничук // Початкова школа. – 2004. – №17-18. – С.38-40.
7. Родюк Н.Ю. Педагогічні ідеї професійної підготовки вчителів початкової школи в країнах Заходу / Inovatívny vuskum v oblasti vzdelavania a socialnej prace. – Sladkovicovo : Vysoka skola Danubius, 2017. – С. 150-153.
8. Родюк Н. Ю. Формування україномовної соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкових класів // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2018. – № 3 (137) квітень. – С. 234-240.
9. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.
10. Роман Л. В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу : методичний посібник / Л. М. Роман . – Донецьк, 2011. – С. 38.
11. Сапунова Л. А. Розвиток пізнавальної активності учнів / Л. А. Сапунова // Таврійський вісник освіти. – 2013. – №1 (41). – С. 205-209.
12. Тишик О.А. Проблеми дидактики в педагогічній спадщині С.І. Миропольського: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / О.А. Тишик. – Харків, 1998. – 20 с.
13. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Яна Осецька, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.П.Григорович, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

USE OF INTEGRATED TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING THE COURSE OF "I EXPLORE THE WORLD"

Osetska Yana, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті акцентовано увагу на головних завданнях сучасної початкової школи. Пріоритетним визначено напрямок формування цілісної картини світу молодших школярів. Предмет «Я досліджую світ» визнано як такий, що реалізує інтегрований та діяльнісний підходи, сприяє гармонійному розвитку особистості. У статті актуалізовано проблему використання інтегрованих технологій у процесі викладання предмету «Я досліджую світ».*

***Ключові слова:** інтеграція, інтегрований предмет, інноваційні технології.*

***Abstract.** The article focuses on the main tasks of modern elementary school. The priority is the direction of forming a holistic picture of the world. The subject "I am exploring the world" is recognized as one that implements an integrated and actionable approach, promotes the harmonious development of the individual. The article actualizes the problem of the use of integrated technologies in the course of teaching the subject "I am exploring the world".*

***Keywords:** integration, integrated subject, innovative technologies.*

Державним стандартом початкової загальної освіти передбачається одне з найголовніших завдань школи - всебічний розвиток та виховання особистості [4]. Навчальні дисципліни дозволяють розширювати і поглиблювати уявлення школярів про навколишній світ, допомагають розвивати образне та логічне мислення, творчі здібності дітей, сприяють формуванню загальнонавчальних умінь, навичок та закладають основи світогляду. Особливу роль у цьому процесі відіграє інтегрований предмет «Я досліджую світ».